

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Ани Бурова

по конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент” в професионално направление 2.1. Филология, научна специалност Балкански литератури и култури, за нуждите на секция „Културна история на балканските народи” към Института за балканистика с Център по тракология при БАН, обявен в „Държавен вестник”, бр. 52/30.06.2017 г.

Единствен кандидат в конкурса е гл. ас. д-р Людмила Любомирова Миндова. За участието си в него тя представя книгата „Другата Итака. За дома на литературата” (2016), както и статии, рецензии и отзиви, публикувани в периода 2011 – 2017 г.

Текстовете в книгата „Другата Итака. За дома на литературата” са резултат от научните занимания и интереси на авторката през последното десетилетие. Те са посветени на южнославянските литератури (преди всичко сръбска, хърватска, словенска) и демонстрират широк изследователски диапазон – в хронологически план той обхваща литературноисторически периоди от барока до наши дни, в тематичен – от интерпретации на конкретни произведения и теми, характерни за творчеството на отделни автори, до концептуализацията на проблеми, свързани с цели художествени традиции. Подобна изследователска нагласа създава потенциален риск от хетерогенност, от тематично и методологическо разпиляване, но в случая той е преодолян на едно дълбинно ниво – отделните текстове са обединени от съотнесеността си към низ от проблеми с трайно и последователно присъствие в книгата. Различните статии в нея не остават затворени само в конкретен проблем (дори и когато са посветени на отделен автор или творба),

а влизат в открити тематични линии, изграждат цели литературноисторически сюжети: за сложността на културните контексти, с които са свързани разглежданите литератури – постюгославски, балкански, средноевропейски...; за литературата като артикулация на историческия опит; за измеренията на поетическия език – както като проблем на художествеността, така и на сложната референция между него и назоваваната реалност.

Подредбата на статиите подчертава тяхната вътрешна свързаност и съотнесеност. Книгата е разделена на две части: „Домът на литературата (Етики и естетики на обитаването)” и „Обитателите на литературата (Тела, движения, сетивност)”. Би могло да се каже, че в първата част акцентът пада основно върху съвременните литератури (най-вече сръбска, хърватска, словенска) и знакови за тях автори (Данило Киш, Милорад Павич, Давид Албахари, Йосип Ости, Томаж Шаламун). В случая обаче са важни не толкова хронологическите граници, колкото фактът, че прочитът на Людмила Миндова налага представата за постюгославското пространство като специфично литературно пространство, където историческият и културният опит водят до кристализацията на определени теми и най-вече – на споделена представа за литературата при принадлежащите към него автори. Като основни белези на тази представа интерпретацията извежда неразривната свързаност на естетическата и етическата стойност в литературата, връзката между литературата и паметта, способността на литературата да осмисля човешкия опит с историята. (Една от откритите тематични линии в книгата е свързана с изследването на начините, по които художествената литература от втората половина на ХХ и началото на ХХІ в. пресъздава личностния и общностния опит от Втората световна война през тоталитарните режими на миналия век до войните, съпроводили разпадането на бивша Югославия.)

Такива общи тематични и художествени нагласи авторката идентифицира чрез съпоставителните прочити на различни автори от южнославянските литератури, включително и българската, в статии като „Опасната книга: за прозата на Данило Киш, Игор Щикс и Александър Хемон”, „Знание, тоталност и глобалност в прозата на Давид Албахари и Милорад Павич”, „Какво пита поезията? (За Томаж Шаламун, Константин Павлов и Биньо Иванов)”, „Снежна пролет: за невинността в лириката”, посветена на Весна Парун, Блага Димитрова и Вислава Шимборска. Те имат приносен характер, тъй като отварят нови перспективи за интерпретация както в плана на съпоставителните проучвания, така и в редица случаи по отношение на творчеството на отделните автори. Освен това тези успоредни прочити доказват тезата на авторката, че „малки литератури като сръбската и българската в контекста на световната и малки култури в контекста на глобалността са добра отправна точка в разсъжденията върху универсалните процеси и ценности” (с. 63). Изобщо определението „малки литератури” се появява нееднократно в книгата, предпоставено от самия характер на литературите, които са обект на изследване в нея; трябва да посочим обаче, че авторката прокарва свое схващане за техния статут – тук те не са възприемани като слабо познати, затворени в родния си контекст традиции, а като произвеждащи универсални стойности и послания от специфична, но важна гледна точка – „концентрирани върху малки общности и уникални съдби” (с. 65).

Не може да не направи впечатление една характерна черта на изследователския почерк на Людмила Миндова – фактът, че тя не само интерпретира, но и много често влиза в диалог с творбите и авторите, които представляват обект на проучване. Несъмнено е, че идеите на Данило Киш, Алеш Дебеляк, Йосип Ости, Томаж Шаламун имат силно въздействие върху

формирането на собствените ѝ литературни възгледи и изследователски нагласи. В това отношение особено важно място заема Данило Киш – може да се каже, че неговата формулировка за „по-етиката” („пресечна точка между етика и поетика”, с. 37) е буквално инструментализирана в книгата, превръща се в интерпретационна призма, през която биват анализирани разглежданите творби. Тази нагласа вероятно предполага и избора на жанра, в който са написани текстовете в „Другата Итака” – жанра на литературоведското есе, който позволява както прилагането на различни научни подходи към изследваните проблеми, така и изразяването на ангажирана позиция спрямо тях.

Текстовете във втория дял на книгата, „Обитателите на литературата”, съчетават литературноисторическия подход с културологичния прочит и литературната антропология. Анализирани са различни аспекти на сръбската и хърватската литература в продължителни периоди от тяхното развитие – от барока през романтизма и модернизма до постмодернизма. Литературноисторическата проблематика е осмислена през специфични и оригинални ракурси и аспекти – алкохолното опиянение, танца, телесността, другостта.

В тази част на книгата се открояват две основни тематични ядра. Първото се оформя от четирите статии в частта „Танцът в сръбската литература”. Образите на танца и смислите, които носят, са анализирани в знакови за различни периоди от развитието на сръбската литература творби като поемата „Горски венец” на възрожденеца Петър Петрович Негош, романът „Нечиста кръв” на модерниста Борисав Станкович и постмодерните романи на Милорад Павич. През трансформацията на начините, по които танцът присъства в разглежданите произведения, изследването извежда не само смяната на художествените парадигми в сръбската литература, но и

промените, настъпващи в осмислянето на измеренията на личността и общността и отношенията между тях от XIX в. до днес.

Второто тематично ядро е свързано с хърватския барок. Той е обект на траен интерес в научните занимания на Людмила Миндова – тема е и на докторската ѝ дисертация, защитена през 2006 г. В книгата „Другата Итака” на барока са посветени седем статии, които интерпретират различни аспекти на свързаната с него проблематика – спецификите на протичането му в южнославянския културен контекст („Балканският барок”, или за предизвикателствата на стила и мястото”), жанровото му съзнание („Описание на сълзата. Хърватският бароков плач”), представата за другостта („Лицето на другия в хърватската барокова литература”) и др.

Изследователската цялост и концептуална осмисленост правят книгата „Другата Итака. За дома на литературата” стойностно изследване, оригинално в научните си и интерпретативни подходи и приносно с тезите и научните си постановки.

Останалите публикации, представени от Людмила Миндова за участие в конкурса, гравитират около научните търсения, застъпени в книгата. Те или залягат в нея, или уплътняват и продължават разглежданите в нея теми. Примери за подобно разширяване на вече коментираната във връзка с „Другата Итака” научна проблематика са статиите „Емигрантският дом. За есеистиката и романите на Дубравка Угрешич”, „Езоп цар. Литературата и страхът”, „Тотем и табу на семейния албум. Върху прозата на няколко съвременни балкански автори”, „De profundis: Зоната на плача. Върху белетристиката на Ф. М. Достоевски, Георги Господинов и Ненад Величкович” и др.

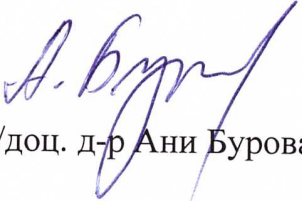
Следва също да се подчертае, че Людмила Миндова е изтъкнат преводач на художествена литература от сръбски, хърватски и словенски, и

че има съществена роля за рецепцията на съвременните литератури от постюгославското пространство у нас. Като автор на множество рецензии, отзиви и послеслови към преводни художествени книги тя има важен принос за възприемането им в българския културен контекст.

В заключение, имайки предвид активната и приносна научна дейност на гл. ас. д-р Людмила Миндова, убедено подкрепям нейната кандидатура и предлагам на членовете на уважаемото Научно жури да ѝ присъдят академичната длъжност „доцент“.

11. 11. 2017 г.

София

/доц. д-р Ани Бурова/